РЕЦЕНЗІЯ

Пшеничної Олени Станіславівни, кандидата педагогічних наук, доцента
на дисертаційну роботу Бажміної Евеліни Анатоліївни
«Формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі
засобами технології BYOD», подану на здобуття наукового ступеня доктора
філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Динамічність життя та реалії оточуючого середовища висувають нові вимоги до сучасних фахівців. Прискорені трансформації в різних сферах професійної діяльності вимагають від них здатності самостійно, швидко та якісно вдосконалювати свою кваліфікацію і опановувати новітні технології. Тому формування у здобувачів освіти культури самостійної діяльності стає викликом для сучасної освіти. Враховуючи те, що молодь не мислить свого життя без девайсів, природно застосовувати їх під час навчання. Як слушно зазначає авторка дисертації, «технологія BYOD стає неодмінною частиною освітнього процесу і застосовується як ефективний засіб навчання». Отже, дисертаційне дослідження Бажміної Е. А. є актуальним і спрямованим на вирішення важливої педагогічної проблеми – формування в майбутніх фахівців машинобудівної галузі культури самостійної роботи за допомогою засобів технології BYOD.

У тексті дисертації простежується зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота підготовлена відповідно до тематичного плану Запорізького національного університету в межах науково-дослідної теми «Психолого-педагогічні засади формування і розвитку компетентностей суб’єктів освітнього простору в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U112155).

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень і висновків є достатнім та забезпечується логічною структурою роботи, її цілісністю, послідовним представленням матеріалу, а також комплексним розкриттям проблеми дослідження. Коректне використання комплексу взаємодоповнювальних теоретичних, емпіричних і статистичних методів наукового пізнання дало змогу здобувачці з належною повнотою дослідити

проблему, запропонувати шляхи формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі, здійснити узагальнення та інтерпретацію експериментальних даних. Обрані методи дозволили вирішити завдання дослідження, що, безумовно, є позитивною рисою дисертації.

Розроблені в дисертації наукові положення, висновки й рекомендації дають можливість більш системно, комплексно та ефективно вирішувати завдання формування культури самостійної роботи майбутнього фахівця. Педагогічний дизайн заняття із впровадження формувального оцінювання та модель персоналізованого освітнього середовища, що ґрунтується на індивідуальних освітніх траєкторіях здобувачів освіти, задають орієнтири для подальших досліджень, пов’язаних з удосконаленням освітнього процесу, спрямованого на розвиток культури самостійної роботи здобувача освіти.

Робота має важливе практичне значення. Розроблені авторкою електронні навчальні курси, інтерактивні завдання, тести, дидактичний комплекс відеозанять, доступ до яких здійснюється з використанням технології BYOD, системно застосовуються для формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі.

Безперечною практичною значущістю є те, що здобутки авторки використовують у процесі підготовки майбутніх фахівців Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, Національного університету «Львівська політехніка», Національного університету «Запорізька політехніка», Сумського державного університету, Запорізького національного університету. Впровадження результатів роботи в діяльність зазначених закладів вищої освіти підтверджено відповідними довідками.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Робота Бажміної Е. А. має продуману структуру. Вона складається з трьох розділів, кожний з яких можна вважати внеском у вирішення проблеми формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі.

У вступі до дисертації визначено сутність проблеми та обґрунтовано її актуальність. П’ять сформульованих завдань конкретизують загальну мету

дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі. Об'єкт дослідження (професійна підготовка майбутніх фахівців машинобудівної галузі) відносно до предмета (педагогічні умови формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі засобами технології BYOD) співвідносяться як загальне та часткове.

У першому розділі «Теоретичні засади формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі у закладах вищої освіти» проведено дефінітивний аналіз понятійно-категорійного апарату дослідження, схарактеризовано методологічні підходи формування культури самостійної роботи, вивчено можливості цифрових технологій у формуванні культури самостійної роботи студентів, визначено компоненти культури самостійної роботи. На основі наукового аналізу різних джерел переконливо обґрунтовано важливість формування культури самостійної роботи за допомогою технології BYOD.

Авторкою проведено SWOT-аналіз, результати якого стали основою для визначення педагогічних умов формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі. Це надає дисертації вагомості. Перевагою роботи є проведене авторкою опитування здобувачів освіти, яке засвідчило популярність застосування молоддю технологій BYOD.

У другому розділі «Педагогічні умови формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі» авторка розкриває сутність педагогічних умов формування культури самостійної роботи із застосуванням технології BYOD, презентує структурну модель самостійної роботи студента та структуру персоналізованої моделі навчання з використанням цифрового освітнього середовища.

Безумовним здобутком Бажміної Е. А. є розроблений педагогічний дизайн заняття із впровадження формувального оцінювання, що задає основні орієнтири у формуванні якостей самостійної роботи. А розроблена авторкою структура персоналізованого навчання та механізм формування індивідуальної освітньої

траєкторії студента можуть стати орієнтирами для вдосконалення електронних курсів і навчальних дисциплін незалежно від спеціальності або освітньої програми.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов та моделі формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі» окреслюються загальні питання організації експериментального дослідження, характеризуються методи його проведення, презентується модель формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі та наводяться якісні й кількісні результати дослідження.

У розділі наведено діагностичний інструментарій дослідження, презентований в навчальному посібнику здобувачки. У ході реалізації педагогічного експерименту авторка здійснила три послідовні порівняння контрольних та експериментальних груп на пошуково-констатувальному й контрольному етапах, що дозволило їй під час формувального експерименту корегувати методику формування культури самостійної роботи. Для цього здобувачка застосувала статистичні методи: табличне та графічне представлення даних із подальшим їх порівнянням; перевірку статистичних гіпотез за допомогою непараметричних критеріїв Манна-Вітні, Вілкоксона та Крускала-Волліса. Загальні результати обробки даних педагогічного експерименту свідчать, що висунуті наукові положення підтверджені, а розроблені педагогічні умови та модель виявилися ефективними для формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі.

Висновки до розділів роботи й загальні висновки дисертації чітко сформульовані та послідовні.

Список використаних джерел (279 найменувань) значний, що свідчить про глибоке та всебічне опрацювання авторкою досліджуваної проблеми.

Основні положення та результати дисертації з необхідною повнотою відображено в 25 публікаціях авторки. З них 6 статей у наукових фахових виданнях (1 стаття у фаховому виданні, що індексується Web of Science), 1 в

періодичному виданні іншої держави, 16 публікацій апробаційного характеру.

Дисертаційне дослідження Бажміної Е. А. виконано на належному науковому рівні, однак окремі положення носять дискусійний характер і потребують уточнень, а саме:

1. Оскільки базою дослідження були різні заклади вищої освіти, то бажано було б представити узагальнені відомості нормативних документів, що визначають зміст освітнього процесу в цих ЗВО. Натомість у роботі розглянуто лише документ одного закладу вищої освіти – «Положення про організацію освітнього процесу у Запорізькому національному університеті» (с. 36).
2. Зважаючи на тематику дослідження, бажано було б до методологічних підходів включити компетентнісний та синергетичний. Важливість компетентнісного підходу пояснюється тим, що активне використання здобувачами освіти персональних пристроїв сприяє розвитку їх цифрової компетентності. А розвитку культури самостійної роботи студента сприятиме реалізація синергетичного підходу, який ґрунтується на безперервній взаємодії здобувача освіти із зовнішнім середовищем, пов’язаним у тому числі і з його майбутньою професійною діяльністю.
3. У моделі формування культури самостійної роботи студентів в операційно-діяльнісному блоці не представлені цифрові засоби навчання, доступ до яких здійснюється за допомогою смартфонів та інших особистих девайсів здобувачів освіти (рис. 3.4, с. 179).
4. У тексті роботи не конкретизовано інноваційні методи навчання, які застосовувалися для формування культури самостійної роботи майбутніх фахівців машинобудівної галузі.
5. Деякі представлені в роботі відомості дублюються (с. 173 – табл. 3.3 і рис. 3.2, с. 176 – табл. 3.5 і рис. 3.3). Вважаємо, що таблиці можна було б перенести до додатків. Незрозуміло, навіщо при презентації результатів особистого пілотного дослідження представляти гістограму результатів

опитування, проведеного в 2020 р. Міністерством цифрової трансформації України (с. 185, рис. 3.5).

Висновок. Дисертаційна робота Бажміної Евеліни Анатоліївни на тему «Формування культури самостійної роботи студентів машинобудівної галузі засобами технології BYOD» є завершеним, самостійним дослідженням, має наукову новизну, актуальне теоретичне та практичне значення, достатньо науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, значущі для професійної освіти, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами)» та Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка Бажміна Евеліна Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:
доцент кафедри комп'ютерних наук Запорізького національного університету,
кандидат педагогічних наук, доцент О. С. Пшенична

Підпис Пшеничної О. С. засвідчую,
проректор з наукової роботи
Запорізького національного університету,
доктор історичних наук, професор Г. М. Васильчук